

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος Πρώτο

Κεφάλαιο 1^ο: Η Θεμελίωση

1.1	Εισαγωγή	29
1.2	Ιστορικισμός, Τυχειότητα και Εξελικτική Μεταβολή	29
1.3	Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις για την Ενόραση του Μέλλοντος (Foresight) και η Χρήση των Σεναρίων	36
1.3.1	Ποσοτικές μέθοδοι προβλέψεων (Quantitative Methods)	37
1.3.2	Ποιοτικές μέθοδοι προβλέψεων (Qualitative methods)	40
1.4	Ενόραση του Μέλλοντος (Foresight) και Άσκηση Πολιτικής	43
	Βιβλιογραφία	47

Κεφάλαιο 2^ο: Οι Παράγοντες που Επηρεάζουν το Μέλλον

2.1	Εισαγωγή	51
2.2	Οικονομικές Κρίσεις και Πολιτικές Συμπεριφορές	52
2.3	Μεγατάσεις, Μείζονες Προκλήσεις και Ανάλυση Κινδύνου	55
2.3.1	Τι είναι οι Μεγατάσεις και πώς Επηρεάζουν την Ενόραση του Μέλλοντος;	55
2.3.2	Μεγατάσεις και Πυλώνες Ανάπτυξης της Παρούσας Μελέτης	59
2.4	Κίνδυνος και Αβεβαιότητα	63
2.5	Αποφάσεις υπό Συνθήκες Αβεβαιότητας	73
2.6	Η Κουλτούρα και το Μέλλον	76
	Βιβλιογραφία	79

Κεφάλαιο 3^ο: Οδηγός Δημιουργίας Σεναρίων

3.1	Εισαγωγή	85
3.2	Βήμα-Προς-Βήμα Κατασκευή Σεναρίων: Ένας Θεωρητικός Οδηγός	86
3.3	Πρωτογενείς και Ανθρωπογενείς Πηγές του Μέλλοντος: Αναπόφευκτες Τάσεις και Προκαλούμενες Μεταβολές. Τα Επιμέρους Σενάρια και τα Συνολικά Σενάρια	93
3.4	Το Μέλλον και ο Ρόλος του Χώρου και του Χρόνου	95
	Βιβλιογραφία	98

Κεφάλαιο 4^ο: Οι Κοινωνικοί Στόχοι και οι Παραδοχές για το Μέλλον

4.1	Εισαγωγή	101
4.2	Οικονομική Ανάπτυξη & Μεγέθυνση για το Μέλλον. Ο Προσανατολισμός των Κοινωνικών Στόχων: Από το Ακαθάριστο	

	Εγχώριο Προϊόν στην Ανθρώπινη Ευημερία και στην Ικανοποίηση από τη Ζωή_____	102
4.3	Πώς Σκέπτεται η Ελληνική Κοινωνία: Μεσοχρόνια ανάλυση 2019 - 2022_____	104
4.4	Τα Βασικά Αξιακά Διλήμματα _____	109
	Βιβλιογραφία _____	121

Μέρος Δεύτερο

Κεφάλαιο 5ο: Κλιματική Αλλαγή και Ενέργεια

5.1	Εισαγωγή_____	125
5.2	Κλιματική Αλλαγή και Περιβαλλοντική Υποβάθμιση: Συνέπειες για τα Οικοσυστήματα και τις Κοινωνίες _____	127
5.3	Η Ενεργειακή Κατανάλωση στην Ελλάδα _____	135
5.5	Ποσοτικοί Δείκτες Εξέλιξης του Περιβαλλοντολογικού Παράγοντα_____	137
5.6	Οι Συνιστώσες των Τεσσάρων Σεναρίων για το Περιβάλλον: Περιβαλλοντολογική Μεταβολή και Ενεργειακή Αυτάρκεια _____	140
	Βιβλιογραφία _____	145

Κεφάλαιο 6ο: Επιστήμη και Τεχνολογία

6.1	Εισαγωγή_____	149
6.2	Η Ψηφιακή Οικονομία_____	150
6.3	Η Διάσταση της Τεχνητής Νοημοσύνης – Artificial Intelligence (AI) _____	153
6.4	Κυβερνοφυσικά Συστήματα (CPS): Αυτόνομα Οχήματα, Internet of Things_____	154
6.5	Έξυπνες Πόλεις και Έξυπνες Κατασκευές _____	155
6.6	Μεταβιομηχανική Κοινωνία και 4η Βιομηχανική Επανάσταση στην Ελλάδα_____	157
6.7	Βιώσιμη Παραγωγή_____	158
6.8	Παραγωγή Καινοτομίας _____	160
6.9	Τεχνολογία και Ιδιωτικότητα με Ευρωπαϊκή Αναφορά_____	162
6.10	Ποσοτικοί Δείκτες Εξέλιξης για την Επιστήμη και την Τεχνολογία _____	163
6.11	Οι Συνιστώσες των Τεσσάρων Σεναρίων για Επιστήμη και Τεχνολογία: Τεχνολογική, Ψηφιακή Ολοκλήρωση και Ιδιωτικότητα _____	166
	Βιβλιογραφία _____	172

Κεφάλαιο 7ο: Γεωπολιτικές Μεταβολές

7.1	Εισαγωγή_____	179
7.2	Κρίσιμες Έννοιες για την Κατανόηση του Γεωπολιτικού Σκηνικού _____	180
7.3	Δυνάμεις Αλλαγής που Διαμορφώνουν το Γεωπολιτικό Σκηνικό_____	184
7.3.1	Σχέσεις Δύσης-Ανατολής και ο Κίνδυνος Αναθεώρησης των Παγκόσμιων Σχέσεων _____	185
7.3.2	Η Νοτιοανατολική Μεσόγειος και η Ελλάδα ως Ενεργειακός και Ψηφιακός Κόμβος _____	187

7.4	Ποσοτικοί Δείκτες Εξέλιξης του Γεωστρατηγικού Περιβάλλοντος	188
7.5	Οι Συνιστώσες των Τεσσάρων Σεναρίων στο Γεωπολιτικό Σκηνικό: Διεθνές και Τοπικό Πεδίο	190
	Βιβλιογραφία	195

Κεφάλαιο 8^ο: Υγεία – Πληθυσμιακή Εξέλιξη

8.1	Εισαγωγή	199
8.2	Η Σημασία της Καλής Υγείας και του Καλού Τρόπου Ζωής για την Κοινωνική και Οικονομική Ευημερία	200
8.3	Προσδόκιμο Ζωής, Γήρανση του Πληθυσμού, Ασφαλιστικό, Μεταναστευτικό	202
	8.3.1 Η Εξέλιξη του Πληθυσμού στην Ελληνική Κοινωνία	204
	8.3.2 Το Ασφαλιστικό Σύστημα	207
8.4	Παιδική Θνησιμότητα και Δαπάνες Υγείας	211
8.5	Επιδημιολογικές Τάσεις	212
8.6	Επιστήμη και Nihilism	216
8.7	Οι Συνιστώσες των Τεσσάρων Σεναρίων στον Τομέα της Υγείας: Επιδημιολογική Ένταση, Τρόπος Ζωής και Επιστημονική Πρόοδος	217
	Βιβλιογραφία	222

Μέρος Τρίτο

Κεφάλαιο 9^ο: Κοινωνία και Πολιτισμικό Υπόβαθρο

9.1	Εισαγωγή	227
9.2	Βασικές Συμπεριφορές στην Ελληνική Κοινωνία	228
	9.2.1 Βασικές Συμπεριφορές: Hofstede και Globe	229
	9.2.2 Πώς Σκέπτεται η Ελληνική Κοινωνία: Μεσοχρόνια Ανάλυση 2019 – 2022, ΕΚΠΑ – Metron Analysis	237
	9.2.3 Κοινωνικές Προτεραιότητες και Βασικές Συμπεριφορές: Standard Eurobarometer	242
9.3	Μεροληψία υπέρ της Αρνητικής Εξέλιξης	253
9.4	Οι Συνιστώσες των Σεναρίων: Παραδοσιακές / Κοσμικές Αξίες και Επιβίωση και Αυτοεκπλήρωση	254
	Βιβλιογραφία	258

Κεφάλαιο 10^ο: Πολιτική

10.1	Εισαγωγή	261
10.2	Λαϊκισμός και Φιλελεύθερη Δημοκρατία	262
10.3	Κοινωνικοί Παράγοντες Διαμόρφωσης των Σεναρίων του Πολιτικού Μέλλοντος	271
10.4	Ισχυρό και Ανθεκτικό Κράτος	274
10.5	Μεσαία Τάξη: Ρόλος και Σημασία	277
10.6	Η Εξέλιξη της Πολιτικής Αυτοτοποθέτησης στην Ελλάδα	279

10.7	Το Μέλλον της Ευρώπης	280
10.8	Οι Συνιστώσες των Σεναρίων για την Εξέλιξη των Πολιτικών Τάσεων	286
	Βιβλιογραφία	290

Κεφάλαιο 11^ο: Διακυβέρνηση

11.1	Εισαγωγή	293
11.2	Η Εξέλιξη των Δεικτών Διακυβέρνησης: Απόκλιση και Σύγκλιση κατά τις δύο Τελευταίες Δεκαετίες	294
11.3	Οι Συνιστώσες των Σεναρίων για την Διακυβέρνηση και Πολιτική Σταθερότητα	300
	Βιβλιογραφία	304

Κεφάλαιο 12^ο: Οικονομία

12.1	Εισαγωγή	305
12.2	Η Νέα Πραγματικότητα στο Διεθνές Εμπόριο	305
12.3	Χρέος και ο Ρόλος του Κράτους	308
12.4	Διανομή Εισοδήματος και Πλούτου	313
12.5	Ανισότητα και Φτώχεια στην Ελληνική Οικονομία	314
12.6	Παραοικονομία	316
12.7	Επιχειρηματικά Μοντέλα	317
12.8	Η Μεταβαλλόμενη Φύση της Εργασίας	319
12.9	Ποσοτικοί Δείκτες Εξέλιξης για την Οικονομία	321
12.10	Οι Συνιστώσες των Τεσσάρων Σεναρίων: Χαμηλό Χρέος / Συμπεριληπτικότητα και Παγκοσμιοποίηση / Επενδύσεις	322
	Βιβλιογραφία	326

Μέρος Τέταρτο

Κεφάλαιο 13^ο: Τα Τέσσερα Συνολικά Σενάρια

13.1	Εισαγωγή	333
13.2	Οι Συνιστώσες των Τεσσάρων Σεναρίων: Ικανοποίηση από την Ζωή (Μεγέθυνση) και Αβεβαιότητα	333
	13.2.1. Η Αβεβαιότητα	334
	13.2.2. Η Ικανοποίηση από την Ζωή και η Μεγέθυνση	337
	13.2.3. Τα Τέσσερα Σενάρια	339
13.3	Σύνοψη των Χαρακτηριστικών των Τεσσάρων Σεναρίων από τις Πρωτογενείς και Ανθρωπογενείς Πηγές του Μέλλοντος	340
13.4	Η Πολυπλοκότητα και οι Αβεβαιότητες Έκφρασης του Μέλλοντος: Ορισμένες Προκλήσεις και Προτάσεις	347
13.5	Τα Τέσσερα Σενάρια	351
13.6	Οι δυο Εκδοχές του Ευνοϊκού Σεναρίου	355
13.7	Τα Τρία Υπολειπόμενα Σενάρια: Σταδιακής Προσαρμογής, Μη Βιώσιμο και Δυσμενές	357

13.8 Τα Τέσσερα Σενάρια με μια Ματιά	360
Βιβλιογραφία	361

Κεφάλαιο 14ο: Η Μακροχρόνια Κύμανση των Οικονομικών και οι Εκτιμήσεις Ενόρασης (Foresight) του Παρόντος Βιβλίου

14.1 Εισαγωγή	363
14.2 Μακροχρόνιες Πραγματικές Κυμάνσεις	364
14.3 Η Μακροχρόνια Εξέλιξη του Μέλλοντος: Ελληνική, Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Οικονομία	369
14.4 Ενόραση και Απαιτήσεις Πολιτικής	370
14.5 Η Υπέρβαση της Ιστορίας	372
Βιβλιογραφία	376

Κεφάλαιο 15ο: Η Εξέλιξη των Βασικών Μεγεθών της Κοινωνίας και της Οικονομίας με Βάση τα Τέσσερα Σενάρια Εξέλιξης του Μέλλοντος

15.1 Εισαγωγή	379
15.2 Κλιματική Αλλαγή και Ενέργεια	380
15.3 Υγεία – Πληθυσμιακή Εξέλιξη	386
15.4 Γεωπολιτικοί Κίνδυνοι	388
15.5 Κοινωνία και Πολιτισμικό Υπόβαθρο	391
15.6 Πολιτική	399
15.7 Διακυβέρνηση	400
15.8 Οικονομία	408
15.9 Αντί Συμπερασμάτων – Επίλογος	417